การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย : ปัญหาและทางออก

Political participation of Hill tribe: Problems and Solutions

กัลยากร มาพันธ์สุ

Kanyakorn Maphansu

ศิริวรรณ ศีลสังวรณ์

Siriwan Sinsangworn

สุภาภรณ์ พรมแจ่ม

Supaporn Promjam

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Studies Maejo University

Email : Supapornpromjam555@gmail.com

(**Received:** June 7, 2021/ **Revised:** June 22, 2021/ **Accepted:** June 28, 2021)

บทคัดย่อ

การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย ในกรณีศึกษาปัญหาและทางออก เป็นการศึกษาผ่านโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลอันส่งผลให้เกิดปัญหาต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูง โดยศึกษาบนกรอบความคิด 3 กรอบ คือ กรอบทางด้านการศึกษา กรอบทางด้านอาชีพ รายได้และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม และกรอบทางด้านความเป็นอยู่หรือที่อยู่อาศัย ที่มีอิทธิพลของโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมทั้ง 3 ด้าน ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยในการศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษาถึงปัญหาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองภายใต้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลในด้านต่าง ๆ ที่เป็นต้นเหตุสำคัญที่ส่งผลทำให้เกิดปัญหามากมายในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงอันจะนำไปสู่การหาแนวทางทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมทางการเมือง, ประชาธิปไตย,ประชาชนบนพื้นที่สูง

Abstract

A Study of Political Participation in the Highlands in Thailand In case studies of problems and solutions It is a study through the influence of socio-economic structures that result in problems in the behavior of political participation of people in the highlands. The study was based on three conceptual frameworks: educational framework career framework income and socioeconomic status and the framework of living or housing that has the influence of the three economic and social structures that influence the behavior of individuals in political participation, In this study, the aim of this study was to study the problem of political participation behavior under the economic and social structure of people in various fields, which are the main causes

that result in many problems in political participation of the people. People in the highlands will lead to finding solutions to problems that arise.
Keywords : political participation, democracy, highland people

1. บทนำ

การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทยที่มีค่อนข้างน้อย ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าผู้ที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลเมืองจะมีส่วนร่วมทางการเมืองที่น้อยกว่าผู้ที่อยู่ใกล้เมือง เนื่องจากความไม่เอื้ออำนวยของสภาพของภูมิศาสตร์ที่ส่งผลต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนบนพื้นที่สูงที่แตกต่างจากเมือง ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคมากมายที่ก่อให้เกิดความยากลำบากต่อกลุ่มประชาชนที่อยู่ห่างไกลเมืองในแง่ของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ และส่งผลให้กลุ่มประชาชนในพื้นที่ห่างไกลจากเมืองไม่มีโอกาสหรือมีโอกาสน้อยในการเข้าถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งปัญหาดังกล่าวก็ยังคงดำเนินมาจนถึงปัจจุบันและมีแนวโน้มที่จะเป็นเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จึงควรที่จะหาทางออกเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา เพื่อให้สามารถเพิ่มจำนวนประชาชนบนพื้นที่สูงในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองที่มากขึ้นต่อไป (รัตนา อรชุน, 2562)

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นในทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน การกระทำโดยความสมัครใจของสมาชิกในสังคมเพื่อมีส่วนในการคัดเลือกผู้ปกครองและการกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมกิจกรรมเหล่านี้ได้แก่การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งการสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองการอภิปรายพูดคุยในประเด็นทางการเมืองการร่วมประชุมทางการเมืองการให้ความสนับสนุนผู้สมัครหรือพรรคการเมืองในด้านการเงินการติดต่อกับผู้แทนราษฎรนอกจากนี้ยังรวมถึงการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการช่วยเขียนสุนทรพจน์ในการหาเสียงช่วยในการรณรงค์หาเสียงและสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และ ดร.ถวิลวดี บุรีกุล (2548) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การที่อำนาจในการตัดสินใจไม่ควรเป็นของกลุ่มคนจำนวนน้อย แต่อำนาจควรได้รับการจัดสรรในระหว่างประชาชน เพื่อทุก ๆ คนได้มีโอกาสที่จะมีอิทธิพลต่อกิจกรรมส่วนรวม

คนึงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ (2545) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ร่วมทั้ง การจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

ปัทมา สูบกำปัง (2559) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในรายงานการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ ว่าหมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งในด้านการให้และรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การร่วมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อ

คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติ การติดตาม และประเมินผลตามนโยบายแผนงานโครงการหรือกิจกรรมนั้น

Myron Wiener (1971) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบบประชาธิปไตย คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ทัศนะคติและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน นอกจากจะช่วยให้การตัดสินใจของผู้เสนอโครงการหรือรัฐบาลที่มีความรอบคอบ และสอดรับกับปัญหาและความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้นแล้ว ยังเป็นการควบคุมการบริหารงานของรัฐบาลให้มีความโปร่งใส สามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน และมีความรับผิดชอบหรือสามารถตอบคำถามของประชาชนได้อีกด้วย ซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นอีกด้วย ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย คือ ทำให้ผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองได้มีโอกาสทราบความต้องการของกันและกันอย่างแท้จริงทำให้การดำเนินนโยบายของรัฐตอบสนองต่อผู้เป็นเจ้าของประเทศในด้านเศรษฐกิจการเมืองและสังคม

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ (2549) อธิบายว่า โครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจ ปัจจัยนี้มีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เช่น ระดับการศึกษาของประชาชนในสังคมจะมีผลต่อลักษณะวัฒนธรรมทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมืองของคนสังคมนั้น ๆ โดยการศึกษาทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและมีความสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตนที่พึงกระทำต่อระบบการเมืองมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีฐานะทางเศรษฐกิจก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เช่น ผู้ที่มีรายได้น้อยประชาชนที่ยากจน จะไม่มีเวลามาสนใจการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะจะให้ความสำคัญกับการดำรงชีวิตประจำวัน ในขณะเดียวกันผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากกว่า

3. ประชาชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย

ลิขิต ธีรเวคิน (2552) ได้นิยามความหมายของคำว่าชาวเขาไว้ว่า ชาวเขา หมายถึง ชนกลุ่มน้อยซึ่งตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ในอาณาบริเวณพื้นที่ที่เป็นเทือกเขา สูงไม่เกินหนึ่งหมื่นฟุตจากระดับน้ำทะเล มีขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูด ความเชื่อ อาชีพและอุปนิสัยใจคอคล้ายคลึงกัน มีการปกครองร่วมกัน แต่แตกต่างออกไปอย่างเห็นได้ชัดจากประชากรเจ้าของประเทศในด้านชาติพันธ์ ขนบธรรมเนียมประเพณีและภาษาพูด และมีความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจ ชาวเขาในประเทศไทยแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ชาวเขาดั้งเดิมที่เป็นชนกลุ่มน้อยอยู่ในแผ่นดินประเทศไทย และชาวเขาที่มิได้เกิดในประเทศไทย แต่อพยพมาจากนอกประเทศ ชาวเขาตามนโยบายการพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาของกรมประชาสงเคราะห์ ประกอบด้วย กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ จำนวน 9 เผ่าหลัก ได้แก่ แม้ว เย้า มูเซอ ลีซอ อีก้อ กะเหรี่ยง ลัวะ ถิ่น ขมุ และมีกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่มีลักษณะเดียวกัน

4. ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย

ปัญหาทางด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทยศึกษาจากอิทธิพลของโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการศึกษา

1.1 สาเหตุด้านการศึกษาที่ส่งผลทำให้เกิดปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย

วชิราพร สุวรรณศรวล (2556) ได้อธิบายถึงด้านการศึกษาที่ถือได้ว่าเป็นด้านหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงอย่างมากและยังสามารถนำไปสู่ปัญหาในด้านอื่น ๆ ได้อีกด้วย เนื่องจากประชาชนบนพื้นที่สูงนั้นอยู่ห่างไกลจากเมืองทำให้ระบบของการศึกษาเข้าถึงได้ยาก มีปัญหา ดังนี้

1.1.1 ประชากรในวัยเรียนในพื้นที่สูงตกหล่นไม่ได้รับการศึกษา

1.1.2 เด็กที่เข้าเรียนแล้วออกกลางคันด้วยสภาพปัญหาต่าง ๆ

1.1.3 ผู้เรียนบนพื้นที่สูงมีคุณภาพการเรียนที่ต่ำ

1.1.4 ผู้เรียนมีสุขภาพอนามัยไม่ดี

1.1.5 ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของตัวเอง

1.1.6 การศึกษาในพื้นที่สูงเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก

1.1.7 มีหนังสือหรือตำราเรียนที่ไม่เพียงพอ

1.1.8 บุคคลากรครูไม่เพียงพอหรือมีน้อย และขาดครูที่มีความเข้าใจในตัวนักเรียน

1.1.9 อินเตอร์เน็ตหรือสื่อการเรียนการสอนเข้าไม่ถึง

1.1.10 เด็ก ๆ ขาดโอกาสทางด้านการศึกษามากมาย ซึ่งรวมไปถึงชุดนักเรียน กระเป๋านักเรียน อุปกรณ์การเรียน อุปกรณ์การสอนที่ไม่เพียงพอ

1.1.11 ครอบครัวมีฐานะยากจนพ่อแม่ไม่สนับสนุนให้ลูกได้รับการศึกษา

1.1.12 ภาษาเป็นอุปสรรคของการเรียน

1.1.13 หลักสูตรไม่เหมาะสมกับโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล

1.1.14 นักเรียนลาออกกลางคันไม่จบการศึกษาภาคบังคับ

1.1.15 ความไม่เอื้ออำนวยของพื้นที่ เป็นต้น

ประชาชนที่อยู่ในเขตเมืองที่มีการศึกษาที่เข้าถึงและมีให้เลือกศึกษาที่หลากหลายทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางด้านการเมืองและเข้าถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าประชาชนบนพื้นที่สูง จึงส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่อาศัยอยู่บนพื้นที่สูงนั้นมีน้อย และพบว่าเด็กบนพื้นที่สูงต้องเผชิญปัญหาไอคิวต่ำ ส่งผลให้เด็กบนพื้นที่สูงหลุดจากระบบการศึกษา โดยมีนักวิชาการประเมินความเสียหายเด็กด้อยโอกาสเหล่านี้ว่า ส่งผลเสียทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองเป็นอย่างมาก นักวิชาการมากมายจึงแนะให้มีการจัดการศึกษาบนพื้นที่สูงที่เน้นหลักสูตรการสร้างทักษะอาชีพและทักษะชีวิตมากกว่าในเมืองที่เป็นการศึกษาแบบแข่งขันและไม่ควรใช้โอเน็ตประเมินครูบนที่สูงเพียงลู่ทางเดียว (วชิราพร สุวรรณศรวล, 2556)

1.2 ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงอันเนื่องมาจากด้านการศึกษา

จากสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ที่กล่าวมาทางด้านการศึกษาที่ไม่พร้อมและไม่เพียงพอบนพื้นที่สูงที่มีอุปสรรคมากมายส่งผลทำให้เกิดปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนที่สูง ดังนี้

1.2.1 ปัญหาประชาชนบนพื้นที่สูงขาดความความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.2.2 ปัญหาประชาชนบนพื้นที่สูงไม่มีประสบการณ์หรือมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย

1.2.3 ปัญหาประชาชนบนพื้นที่สูงมองไม่เห็นถึงความสำคัญในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเนื่องจากได้รับการศึกษาน้อย

1.2.4 ปัญหาประชาชนบนพื้นที่สูงมองว่าการศึกษาเป็นเรื่องไกลตัว ซึ่งทำให้มองเรื่องทางการเมืองเป็นเรื่องไกลตัวไปด้วย

2. ด้านอาชีพ รายได้และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

วชิราพร สุวรรณศรวล (2556) ได้อธิบายว่าไว้ว่าทางด้านอาชีพ รายได้และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นอีกหนึ่งด้านที่มีอิทธิต่อการเกิดปัญหาทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูง เนื่องจากสาเหตุและปัญหาทางด้านอาชีพ รายได้และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม มีดังนี้

2.1 สาเหตุทางด้านอาชีพ รายได้และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลทำให้เกิดปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย

2.1.1 อาชีพส่วนใหญ่ของประชาชนบนพื้นที่สูงจะเป็นการทำเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ เช่น การทำไร่ ทำนา ปลูกผัก เป็นต้น และมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนบนพื้นที่สูงสามารถทำงานในโครงการหลวงได้

2.1.2 เวลาทำงานเป็นแบบวันต่อวันและแบบหาเช้ากินค่ำ

2.1.3 เวลาทั้งวันหมดไปกับการทุ่มเททำงาน เพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว

2.1.4 รายได้ที่ไม่แน่นอนในแต่ละวัน จึงต้องมีการทำงานอย่างหนัก ส่วนใหญ่ไม่ได้รับแรงงานขั้นต่ำ 300 เนื่องจากทำเกษตรกรรม แต่ในกรณีทำงานรับจ้างจึงเป็นไปตามแรงงานขั้นต่ำ

2.1.5 ความยากจน และการไม่ได้รับโอกาสที่มากเพียงพอ ทำให้ประชาชนบนพื้นที่สูงมีความยากลำบากกว่าประชาชนในเมือง ที่พวกเขาต้องดิ้นรนหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว

2.2 ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงอันเนื่องมาจากด้านอาชีพ รายได้และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

2.2.1 ปัญหาการที่ประชาชนบนพื้นที่สูงไม่มีความกระตือรือร้นในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเนื่องจากมีอุปสรรคทางด้านอาชีพและรายได้

2.2.2 ปัญหาประชาชนบนพื้นที่สูงเห็นความสำคัญต่ออาชีพและรายได้ที่ได้ต่อวันมากกว่าการสละเวลาเดินทางไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.2.3 ปัญหาประชาชนบนพื้นที่สูงเห็นว่าปากท้องและรายได้ของครอบครัวสำคัญกว่าการเดินทาง เพราะมีฐานะยากจน ซึ่งพวกเขามองว่าการไปมีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องสละทั้งเวลาและต้องเสียงานและรายได้ ทำให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย

3. ด้านความเป็นอยู่หรือที่อยู่อาศัย

มานิตย์ ไชยกิจ (2556) ได้อธิบายไว้ว่า ด้านความเป็นอยู่หรือที่อยู่อาศัย เป็นอีกหนึ่งด้านที่มีอิทธิต่อการเกิดปัญหาทางการมีส่วนร่วมทางกเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงที่ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการเดินทางและการรับรู้เข้าถึงข่าวสารเป็นส่วนใหญ่ จากสาเหตุและปัญหาทางด้านความเป็นอยู่หรือที่อยู่อาศัย มีดังนี้

3.1 สาเหตุทางด้านความเป็นอยู่หรือที่อยู่อาศัย ที่ส่งผลทำให้เกิดปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูง ในประเทศไทย

3.1.1 พื้นที่อยู่อาศัยของประชาชนบนพื้นที่สูงอยู่ห่างไกล ที่ตั้งบ้านเรือนและที่ทำกินมีความลาดชัน ตั้งอยู่บนภูเขา โดยเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 35 หรือมีความสูงกว่าระดับน้ำทะเลกว่า 500 เมตรขึ้นไป ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

3.1.2 จากระยะทางที่ไกล ส่งผลทำให้มีการเดินทางที่ลำบากอย่างมาก ในบางพื้นที่ไม่มีถนน หรือรถเข้าถึงได้จึงต้องใช้การเดินเท้าในระยะทางที่ไกลในบางพื้นที่กว่า 10 กิโลเมตร โดยใช้เวลาหลายชั่วโมง

3.1.3 ในบางพื้นที่เส้นทางในการเดินทางมีความชำรุดทรุดโทรม เช่น ทางลูกรัง ดินโคลน หรือทางเป็นหลุมเป็นบ่อ เป็นต้น จึงเป็นอุปสรรคหนึ่งของการเดินทาง

3.1.4 จากพื้นที่ที่ห่างไกลทำให้ความเจริญเข้าถึงได้ยาก ทำให้การรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ เป็นไปอย่างยากลำบากและเป็นไปได้น้อย รวมไปถึงอุปกรณ์เครื่องใช้อิเล็กทรอนิกส์ สัญญาณโทรศัพท์ ไฟฟ้า น้ำประปา สื่อออนไลน์ต่าง ๆ เป็นต้น เข้าไม่ถึงประชาชนบนที่สูงเนื่องจากเป็นพื้นที่อยู่อาศัยที่ห่างไกล แต่ก็ยังมีในบางพื้นที่ที่ไม่ห่างไกลเมืองมากที่ยังมีความเจริญแทรกเข้าไปได้บ้างเล็กน้อย

3.1.5 เนื่องจากความเป็นอยู่ของประชาชนบนพื้นที่สูงเป็นการอาศัยอยู่กันแบบเป็นหมู่บ้านชนเผ่าหรือชุมชนเล็ก ๆ มีประชากรไม่มาก ทำให้การรับรู้ข่าวสารจะเป็นการพูดกันปากต่อปาก บอกเล่า หรือ เป็นการสื่อสารที่หัวหน้าหมู่บ้านหรือผู้ที่เข้ามาทำงานในเมืองหรือนักเรียน นักศึกษา ที่เข้ามาศึกษาในเมือง เป็นผู้กระจายข่าวสารให้รับรู้ ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลผิดไปและไม่รวดเร็ว

3.2 ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงอันเนื่องมาจากด้านความเป็นอยู่หรือที่อยู่อาศัย โดยปราโมทย์ มากชู ได้อธิบายถึงปัญหาทางด้านความเป็นอยู่หรือที่อยู่อาศัย ไว้ดังนี้

3.2.1 ปัญหาการเดินทางที่ลำบากของประชาชนบนพื้นที่สูง ทำให้การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละครั้งเป็นไปด้วยความยากลำบากในการเดินทาง ทำให้ผู้คนส่วนหนึ่งไม่เลือกที่จะเดินทางไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะมองว่าเป็นการเสียเวลา เสียรายได้ เสียงาน เป็นต้น

3.2.2 ปัญหาจากการไม่รับรู้ข่าวสาร เนื่องจากอาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลทำให้ชนบนพื้นที่สูงขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ทำให้ไม่สนใจ ไม่เห็นถึงความสำคัญในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

5. ทางออกอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทย

การหาทางออกหรือวิธีแก้ไขปัญหาการมีส่วนรวมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทยจากปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละด้านในข้างต้น ทางออกและวิธีแก้ไขจะสอดคล้องและแก้ไขไปตามปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละด้านจากการเสนอแนะของผู้จัดทำและจากผู้เคยศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ทางออกอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทยที่มีสาเหตุมาจากทางด้านการศึกษา รัฐควรเข้ามาจัดการและสนับสนุนด้านการศึกษาบนพื้นที่สูงอย่างจริงจัง เนื่องจากประชาชนบนพื้นที่สูงไม่สามารถเดินทางมาเรียนในเมืองได้เนื่องจากมีระยะทางที่ไกล เพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาภาคบังคับและประชาชนทุกคนบนพื้นที่สูงได้รับการศึกษาที่มากขึ้น มีคุณภาพทางการศึกษาที่มากขึ้น ที่อยู่ในระดับการศึกษา หลักสูตร และรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่สูง เพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียนซึ่งจะทำให้เด็ก ๆ ไม่ลาออกกลางคัน โดยไม่นำเกณฑ์หรือระบบการศึกษาที่ใช้ในเมืองที่เป็นการศึกษาแบบแข่งขันไปใช้กับการศึกษาพื้นที่สูงที่ควรเน้นไปในด้านการศึกษาที่ทำให้เกิดอาชีพเสียมากกว่า มีการให้ความรู้ความเข้าใจต่อผู้ปกครองต่อการศึกษาของลูก โดยการศึกษาในพื้นที่สูงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีครูมีเสียสละ เข้าใจภาษา มีความรู้และเข้าใจเด็กและประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์หาอาสาเป็นครูบนดอยหรือรัฐสร้างการบรรจุครูรูปแบบใหม่บนพื้นที่สูงแต่รูปแบบต้องแตกต่างจาก

ในเมือง รวมไปถึงอุปกรณ์การเรียน เช่น หนังสือ สื่อการเรียนการสอน อินเตอร์เน็ต ชุดนักเรียน เป็นต้น เมื่อรัฐเข้ามาจัดการและสนับสนุนอย่างจริงจังแล้ว ควรมีการสนับหนุนอุปกรณ์ดังกล่าว ให้นักเรียนบนพื้นที่สูงได้รับอย่างเท่าเทียมกับเด็กในเมืองด้วยและในอนาคตหากมีการพัฒนาไปในทางที่ดีขนาดและรูปแบบของโรงเรียนอาจมีการขยายที่ใหญ่ขึ้น (วชิราพร สุวรรณศรวล, 2556; ณัฐพงษ์ คันธรส, อัมฤตา สารธิวงศ์, อัญธิชา รุ่งแสง, 2563)

2. ทางออกอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทยที่มีสาเหตุมาจากทางด้านอาชีพ รายได้และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ทางออกอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหา คือ การทำให้ประชาชนบนพื้นที่สูงเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นกว่าเดิม โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางด้านอาชีพของประชาชนบนพื้นที่สูง นอกจากการทำเกษตรกรรมโดยการให้โอกาส เปิดโอกาสในด้านการสร้างอาชีพและรายได้ กระจายอาชีพและรายได้ให้ชนบนพื้นที่สูงมีทางเลือกและเข้าถึงมากขึ้น หรืออาจมีการสนับสนุนการเข้ามาทำงานในเมืองมากขึ้น โดยที่ไม่กีดกันและให้ความเท่าเทียมกันในการประกอบอาชีพ ให้ผลตอบแทนหรือหาทางเลือกอื่นในการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนบนพื้นที่สูงในหลาย ๆ ทาง เพื่อไม่ให้เกิดการสละเวลาทั้งวันเพื่องานงานเดียวที่ไม่คุ้มกับค่าแรงงาน และไม่เป็นการทำงานแบบหาเช้ากินค่ำ สนับสนุนการทำเศรษฐกิจพอเพียงของชนบนพื้นที่สูง ให้มีการออมที่มากขึ้น มีการกินอยู่ที่พอมีพอใช้ ไม่เบียดเบียนกันละไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ อันจะทำไปสู่ความไม่ยากจน (วชิราพร สุวรรณศรวล, 2556; ศิริพร เพ็งจันทร์, 2563)

3. ทางออกอันนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงในประเทศไทยที่มีสาเหตุมาจากทางด้านความเป็นอยู่หรือที่อยู่อาศัย เนื่องจากพื้นที่ของประชาชนบนพื้นที่สูงมีความห่างไกลและมีอุปสรรคมากมาย เช่น ระยะทางที่ไกล ไม่มีถนน ไม่มีรถ ถนนชำรุด เป็นต้น ทางรัฐควรเข้ามาให้ความสำคัญและจัดการกับปัญหาเหล่านี้ โดยให้โครงสร้างทางสังคม ที่ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนบนพื้นที่สูงเหล่านี้ให้มีความสะดวกมากขึ้นให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ ที่ควรเน้นเรื่องความปลอดภัยเป็นหลักเนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ของที่ตั้งหมู่บ้านต่าง ๆ จะอยู่บนภูเขาและไม่ควรยึดบรรทัดฐานในเมืองมาเป็นเกณฑ์ในการสร้างสิ่งต่าง ๆ จนเกินไป เพราะอาจไม่เหมาะสมสำหรับพื้นที่และอาจจะกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สัตว์ป่าและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนบนที่สูงด้วย เช่น การมีรถรับส่ง การบำรุงและซ่อมแซมถนนให้ดีขึ้น เป็นต้น เพื่อให้มีความสะดวกลดอุปสรรคและลดระยะเวลาในการเดินทางในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงจะได้มีมากขึ้น (มานิตย์ ไชยกิจ, 2556)

ส่วนในเรื่องการรับรู้ข่าวสารที่น้อย เนื่องจากอยู่ในพื้นที่ห่างไกล รัฐควรปรับปรุงและพัฒนาระบบความทันสมัยต่าง ๆ ให้ครอบคลุมถึงพื้นที่ห่างไกลให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ประชาชนบนพื้นที่สูงมีสื่อหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้ใช้เพื่อรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองเช่นเดียวกับคนในเมือง โดยไม่เป็นการบอกกันปากต่อปากหรือบอกเล่ากันแบบเช่นเคย เพราะอาจสื่อสารข้อมูลที่ผิดพลาดได้และไม่รวดเร็วทันการ (อาณัติ นิลขาว, 2560)

6. บทสรุป

จากศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกิดขึ้นกับชนบนพื้นที่สูงนั้นเกิดจากความไม่เอื้ออำนวยของสภาพทางภูมิศาสตร์ที่ส่งผลทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนบนพื้นที่สูงที่ความแตกต่างไปจากเมือง และจากความแตกต่างทำให้อิทธิพลของโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของชนบนพื้นที่สูงส่งผลทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ตามามากมาย โดยโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลทำให้เกิดปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงนี้สอดคล้องกับทฤษฎีปัจจัยกำหนด และสามารถนำทฤษฎี

ปัจจัยกำหนดที่พูดถึงตัวแรงผลักดันทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยมุ่งศึกษาอิทธิพลของโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมมาใช้ในการวิเคราะห์และอธิบายปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยสามารถแยกโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลให้เกิดปัญหาเป็นด้านได้ทั้งหมด 3 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ รายได้และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมและด้านความเป็นอยู่หรือที่อยู่อาศัย โดยในแต่ละด้านทำให้เกิดสาเหตุของปัญหาอันนำไปสู่การเกิดขึ้นของปัญหาและการหาทางออกเพื่อแก้ไขการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงตามทฤษฎี ดังนี้

ด้านการศึกษา พบว่า ความไม่พร้อม ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่เหมาะสมและไม่เพียงพอของระบบการศึกษาในพื้นที่สูง ที่ทำให้เด็ก ๆ และประชาชนในพื้นที่สูงขาดโอกาสขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและมองการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว ทางออกของปัญหาทางด้านการศึกษา คือ การเข้ามาจัดการและสนับสนุนช่วยเหลืออย่างจริงจังจากรัฐและหน่วยงานอื่น ๆ ในส่วนที่ยังขาดแคลนและต้องการได้รับความช่วยเหลือ โดยมุ่งแก้ไขที่สาเหตุของปัญหาเป็นหลักที่ไม่ยึดระบบการศึกษาแบบในเมืองแต่เป็นการจัดการตามแบบการศึกษาที่เหมาะต่อสถานที่บนพื้นที่สูง

ด้านอาชีพ รายได้และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า ประชาชนบนพื้นที่สูงยังเน้นการประกอบอาชีพที่เป็นเกษตรกรรมอยู่เป็นส่วนใหญ่ ทำให้รายได้มาจากทางเดียวและต้องทำงานอย่างหนักแบบวันต่อวัน รายได้ต่อวันได้น้อย บางกรณีไม่ถึง 300 บาท ทำให้เกิดปัญหาความยากจนตามมา ทำให้คนเห็นความสำคัญกับการทำงานและรายได้มากกว่าการสละเวลาไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ทางออก คือ การมุ่งปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการประกอบอาชีพของประชาชนบนพื้นที่สูงเป็นหลัก โดยกำลังสำคัญของการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องมาจากความสมัครใจของชนบนพื้นที่สูงเอง โดยสร้างทางเลือกหลาย ๆ ทางในการหารายได้ที่ไม่ได้รับแค่ทางเดียว และไม่ต้องทำงานหนักจนเกินไป ทำให้ประชาชนมีรายได้มากขึ้น ปัญหาความยากจนจึงลดลง และนำไปสู่การหันมาให้ความสนใจต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มากขึ้นเนื่องจาก ไม่มองว่าเป็นการเสียเวลาการทำงานและหารายได้อย่างเช่นเคย

ด้านความเป็นอยู่หรือที่อยู่อาศัย พบว่า พื้นที่อยู่อาศัยของประชาชนบนพื้นที่สูงนั้นอยู่ห่างไกลจากเมืองอย่างมาก และมีอุปสรรคทางการเดินทางที่ไม่เอื้ออำนวยและต้องใช้เวลาหลายชั่วโมง รวมไปถึงการรับรู้ข่าวสารที่น้อย ทำให้เกิดความยากลำบากต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ทำให้ประชาชนบนพื้นที่สูงเดินทางเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย ทางออก คือ รัฐควรเข้ามาสร้างโครงสร้างทางสังคมที่อำนวยความสะดวกที่เน้นความปลอดภัยให้แก่ประชาชนบนพื้นที่สูงให้มีการพัฒนาให้ได้มากที่สุดและให้เหมาะสมกับพื้นที่และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สัตว์ และความเป็นอยู่ของประชาชนบนพื้นที่สูง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนบนพื้นที่สูงทั้ง 3 ด้าน สามารถส่งผลกระทบถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคลให้พื้นที่สูงได้อย่างชัดเจน ซึ่งทางออกที่เหมาะสมที่สุดของทั้ง 3 ด้านนี้ คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่สูงให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ โดยไม่ยึดโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมในเมืองเป็นฐาน และให้ชนบนพื้นที่สูงได้รับโอกาสและการพัฒนาที่มากขึ้นโดยไม่กระทบกับสิ่งแวดล้อม สัตว์และความเป็นอยู่ของพื้นที่ โดยในทางออกเหล่านี้ต้องได้รับการยอมรับและการร่วมมือปฏิบัติจากคนในพื้นที่เป็นหลัก ซึ่งเมื่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมบนพื้นที่สูงถูกเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เหมาะสมดังที่ได้อธิบายไปแล้ว การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนบนพื้นที่สูงก็จะมีมากขึ้นไปด้วย

7. เอกสารอ้างอิง

คะนึงนิจ ศรีบัวเอี่ยม และคณะ. (2545). *แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540: ปัญหาอุปสรรค์และทางออก*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

ณัฐพงษ์ คันธรส. อัมฤตา สารธิวงศ์ และอัญธิชา รุ่งแสง. (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเขลางค์นครอำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 4 (1), 1-18.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ.พี.กราฟฟิค ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. (2548). *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

ปัทมา สูบกำปัง. (2558). *การเข้า (ให้) ถึงสิทธิชุมชน : การมีสิทธิ มีเสียง และมีส่วนในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนและประชาชน*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

มานิตย์ ไชยกิจ. (2556). *รูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย*. พิษณุโลก: ภาควิชาบริหารและพัฒนาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ลิขิตธีรเวคิน. (2552). *การเมืองไทยและประชาธิปไตย*. กรงเทพฯ: มิสเตอร์ก็อปปี้.

วชิราพร สุวรรณศรวล. (2556). รูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือกสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร.* (15),182-192.

ศิริพร เพ็งจันทร์. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับสิทธิชุมชนทางทรัพยากรธรรมชาติ พื้นที่เกาะกลางบางทะลุ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 3 (4),66-82.

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์. (2549. *นโยบายสาธารณะ : แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ*. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.

Weiner, Myron. (1971). Political Participation : Crisis of the Political Process. In Leonard, Binder and others (eds.). Crisis on Sequences in Political Development. Princeton : Princeton University Press.